

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“, ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, за цивилен служител в катедра *Езикова подготовка в областта на висшето образование 2. Хуманитарни науки* – професионално направление 2.1. *Филология*, научна специалност *Общо и сравнително езикознание (Приложна лингвистика)*, учебна дисциплина *Английски език*, обявен в ДВ, бр. 36 от 19.05.2015г. с кандидат ст. преп. д-р Петина Валентинова Вичева

член на научното жури: Сия Борисова Колковска, д-р, професор, Институт за български език – БАН

1. Обща характеристика на научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата

П. Вичева участва в конкурса със значителна научна продукция – 22 труда, от които една монография, 1 учебно пособие и 20 статии, като 14 от тях са изнесени и като доклади на национални и международни научни форуми. 12 от представените публикации са самостоятелни, а 10 – в съавторство.

2. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

П. Вичева има продължителна педагогическа практика като преподавател по английски език на бакалаври и магистри във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“. Трябва да се подчертае значителният ѝ опит в преподаването на английска морска терминология, която е много специфична. Участва в съставяне и превеждане на 4 учебни програми за бакалаври от две специалности. Автор е на учебното пособие „SMCP revisited: A Handbook in Communications at Sea“, което е много полезно с оглед на успешното усвояване от студентите и курсантите във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ на фразите, използвани при осъществяване на радиокомуникация при бедствия и др. и при управление на кораб. Три от представените публикации (№ 20, № 21, № 22 – и трите в съавторство) са посветени на проблеми, свързани с различни страни от преподаването на английски език и особено – на специализиран английски. П. Вичева е участвала в редица курсове и семинари за повишаване на квалификацията си като преподавател по английски език и е получила два сертификата, които дават висока оценка на научноизследователската и преподавателската ѝ дейност.

3. Основни научни и научно-приложни приноси

Основният труд на П. Вичева, който има качеството на реабилитационен труд, е монографията *Collocations in maritime English as knowledge items*. Обект на изследването са терминологичните колокации в английската морска терминология, чието проучване и представяне е много актуално в последните десетилетия както в теоретичен план, така и в научно-приложен аспект. Основният фокус на изследването е върху научно-приложния аспект на колокациите, свързан с тяхното идентифициране в корпуси от специални текстове и с представянето им по систематизиран начин. Тази насока в описанието на колокациите е много съществена поради трудностите при тяхното усвояване при изучаването на чужд език и в преводаческата дейност, породени от езиковата им специфика. Задачата, която си е поставила П. Вичева, е особено важна и поради това, че правилната употреба на терминологичните колокации е от съществено значение за успешното осъществяване на морската комуникация.

Монографията е базирана на солидна теоретична основа и в нея са изложени задълбочено и обстойно както различни аспекти на организацията на познанието и отразяващите го системи (колекции) от термини, така и проблемът за същността на колокациите. П. Вичева показва много добра ориентация в разнопосочните схващания за понятието *колокация*, което все още няма точно установено и общоприето съдържание. Подробно и систематизирано излага различни разбирания за колокациите в рамките на двата основни подхода към тях, които ги определят като свързани с честотата на съвместни срещания на определени лексеми или като един от типовете фразеологични единици.

Като основни теоретични и научно-приложни приноси на разглеждания труд може да се отбележат следните:

1. Разработен е модел на познанието в областта на корабоплаването като подобласт в морския английски език и е създадена детайлизирана онтология на знанието в морските адмиралтейски текстове.

Тип принос: доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни проблеми, теории.

2. Обосновава се същността на терминологичните колокации като единици на познанието, което обуславя важноста на задачата да бъдат представени и систематизирани чрез създаването на опис с термини.

Тип принос: обосноваване на нова теория или схващане.

3. Създадена е комплексна методика за извличане на базови термини от корпуси от документи в областта на корабоводенето и за извличане и идентифициране на техни колокации. Методиката се състои от два компонента и има хибриден характер. Автоматичното извличане на термини и колокации се извършва с програмите TermoStat и AntConc, които П. Вичева познава много добре. С подчертано приносен характер е вторият компонент на методиката, при който се идентифицират колокации на базови термини чрез анализ на концептуалните и на лексикалносемантичните им отношения. При концептуалния анализ (на родово-видови, меронимни и други типове отношения) се установяват препозиционни колोकати (прилагателни, причастия и същ. имена) на базови термини. В резултат на този анализ се идентифицират редица термини – хипоними и мероними на базови термини. Целесъобразно е предложеното от авторката ограничение при включването на хипоними в опис, свързано с критериите честотност и степен на употребимост. При лексикалносемантичния анализ авторката използва лексикалните функции, въведени от И. Мелчук, с помощта на които установява постпозиционните (вербални и номинативни) колोकати на базови термини.

Тип принос: усъвършенстване на методология за постигане на научно-приложни цели; доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни проблеми, теории.

4. Към най-съществените научно-приложни приноси се отнася създаденият модел на английско-български опис на терминологични колокации в морската терминология. Този опис представлява една от типовете системи за представяне на организацията на знания, разгледани подробно в монографията. Предложеният модел се основава на разработения от Б. Алексиев модел за структуриране на двуезикова терминология, предназначен за създаване на английско-български глосар на термини, свързани с бетона, и на модела на И. Мейнард за структуриране на терминологични колокации в опис с термини. Приносът на П. Вичева се състои както в съчетаването на

двата модела по ефективен начин, така и в добавянето на нови категории (напр. предлага се речниковата статия да се допълни с постпозиционен номинален колокат на базов термин, срв. *foul ground area* при базов термин *ground*). Моделът, разработен от П. Вичева, допринася за усъвършенстване на методологията за представяне на знания в специални домейни. Въпреки че е предназначен за конкретен тип терминологична система, той е приложим при създаването на двуезикови терминологични ресурси за всяка една терминологична област.

Тип принос: усъвършенстване на методология за постигане на научно-приложни цели; доказва не с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни проблеми, теории.

В публикациите, представени от П. Вичева, се съдържат и други приноси с теоретичен характер, които може да се обобщят по следния начин:

5. Обогатяват се знанията за особеностите на абривиатурите в специализирани текстове, по-конкретно – в морския английски. Създадена е класификация на абривиатурите и акронимите в морския английски (№ 18); разгледана е степента на синонимия между някои абривиатури, а също и между абривиатури и разгърнати словосъчетания (№ 14); установени са случаи на омонимия между абривиатури при съвременните средства за навигация (№ 6). С приносен характер е и изследването на абривиатурите в английския в диахронен план, при което се проследява развитието на различните типове абривиатури (№ 4).

Принос: доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни теории; получаване на потвърдителни факти.

6. Проучени са редица езикови проблеми, които имат отношение към успешното протичане на морската комуникация. Особено силно е застъпен прагматичният аспект в тези проучвания, напр. формулирана е стратегия за идентификация на референта, чрез която може да се оптимизират радиокомуникациите (№ 12); разработени са комуникативни стратегии, които може да подпомогнат по-правилното протичане на устните морски радиокомукации (в различните им видове, разграничени от авторката) (№ 10). Изяснени са и някои проблеми в морската комуникация, породени от

лексикални явления – например от полисемията, като са установени два типа полисемия при военноморските термини (№ 8 – в съавторство).

Принос: доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни теории; създаване на нови класификации.

4. Значимост на приносите за науката и практиката. Цитирания

П. Вичева е изследовател с разностранни научни интереси и разработените от нея проблеми допринасят за развитието на различни научни и приложни области – на първо място, за развитие на терминологичната наука, на второ място – за усъвършенстване на методологията за създаване на двуезикови терминологични ресурси. Особено важен резултат от изследванията на П. Вичева е възможността чрез техните резултати да се подобри ефективността на морските комуникации. Трудовете на П. Вичева, посветени на проблемите при преподаването на английски език, допринасят за усъвършенстване на методиката за обучение по специализиран английски.

П. Вичева има цитирания в трудове, издадени в България.

5. Забележки и препоръки

Някои от изложените в монографията идеи би могло да се доразвият и задълбочат, например идеята за терминологичните колокации като обект на познанието. Извлеченият езиков материал дава възможност за по-нататъшно задълбочаване на описанието на колокациите в следващи трудове на кандидатката.

Въз основа на сериозните теоретични и научно-приложни приноси в трудовете на П. Вичева и като се отчита успешната ѝ работа като преподавател във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, с пълна убеденост предлагам на почитаемото научно жури ст. преп. д-р Петина Вичева да заеме академичната длъжност „доцент“.

Дата: 1.09.2015 г.

ЧЛЕН НА ЖУРИТО: *С. Колковска*

/проф. С. Колковска/